

CHP, deęişim ve merkez

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Kurultay haftasına giren CHP'nin yaşadığı yenileşme tartışmaları onun tarihinden bağımsız değildir. Tüm kalıcılığına karşın bu parti tarihini yenileşme kavramıyla iç içe geçerek yazmıştır. Bugün CHP'nin önemli bir dönüşü-

me ve kopuşa gidecek bir yenileşme eşiğinde durup durmadığı ise üstünde düşünülmesi gereken bir olgudur.

CHP'nin bir siyasal parti olarak hem varlığını koruması hem de çeşitli değişim ve dönüşümleri yaşaması aslında Türk siyasal partiler tarihinin çok da alışkın olmadığı bir durumdur. Çünkü, değişim iddiasında olan kanatlar genellikle mensup oldukları partiden ayrılmışlardır. Bu adeta zorunlu bir süreçtir. Çünkü, Türkiye'de siyaseti belirleyen en önemli öge merkezde yer alan siyaset ve devlet seçkinlerinin etkinliğiyle taşra burjuvazisinin ve öteki çevre güçlerinin arasındaki çelişkidir. Kurulmuş olan her parti kendisini bu gerçeğin içinde bulmuştur. CHP ise değişimi parti içinde gerçekleştirmişti.

DP, CHP'nin içindeki bürokratik odaklaşmaya bir tepki olarak doğduktan sonra bünyesinde aynı eğilimi gösterenlerle çatışmak zorunda kalmıştır. 1960 sonrasında AP aynı gerçeğe yüz yüze gelmiş ve Demokratik Parti, MSP kopmalarını önleyememiştir. Bugün FP aynı olguyla yüzleşmektedir. Bütün bunlara bakarak iddialı bir önerme ortaya koyularak Türk siyasal yaşamına egemen olan çevredir denilebilir. Etkinlik gösteren, ivme kazanan partilerin çevreyi, diğerlerinin merkezi temsil ettiği de ayrıca söylenebilir. Örneğin AP'deki Bozbeyli bölünmesi daha ziyade çevreye yakın duran AP'ye karşı merkezi temsil eden bir kanadın çıkışı olmuş ve yaşamamıştır.

CHP tarihini de bu açıdan ele almak ve bugünkü arayışları bu bağlamda temellendirmek mümkündür. DP kopuşuyla merkezi temsil eden bir partiye dönüşen CHP, ideolojik boyutu tartışmaya açık olsa da 1965 'ortanın solu' çıkışını izleyen dönemde hızla çevreye açılmış ve merkezde kalan Feyzioğlu ve Satır gruplarını tasfiye etmiştir. Etkinliği partiyi ele geçirmesindedir. 1980 sonrasındaki sıkıntı ise SHP'nin böyle bir merkez - çevre eksenine oturan bölünme gerilimiyle yüz yüze gelmemesidir ve bu parti içi

iktidar savaşlarında görülmüş bir durumdur. Örneğin çok uzun süren İnönü - Baykal çekişmesinin ipuçları olsa da böyle bir kanavada somutlaştığını söylemek zordur. Belki iktidarla bütünleşmiş İnönü ekibine karşı Baykal'ın biraz daha taşrayı temsil ettiği kabul edilebilir fakat bunun bir düzeyi aştığı savunulamaz.

Bugün de aynı şey yaşanmakta, bir değişim talebi dile getirilmekte fakat bunun nasıl sınıfsallaştırıldığı, hangi sınıfsal talepler üstüne oturtulduğu söz konusu edilememektedir. Merkez, kurucu ideolojinin söylemiyle bütünleşmiştir. Bu onu zaman zaman karşı çıksa da soyut bir 'devlet' olgusuyla iç içe geçirmiştir. Öteki kanatlar ise bir şeyi sezmede fakat onu somut toplumsal taleplerin zeminine oturtamamaktadır. Kanatlar henüz kimin ve nelerin siyasal sözcüsü olduğunu dile getirememiştir. Değişimler bir kopmayı zorlayacak düzeyde değildir. Kaldı ki, bu tarih çevrenin ancak gövde partiyi ele geçirdiğinde etkili olduğunu açıkça göstermektedir. Yapılması gereken erken bir çıkışa yönelmek değil iddiaları somutlaştırmak, toplumsallaştırmak ve eylemi sürecin denetimine bırakmaktır.

e-mail: etusalp@ada.net.tr faks: 0312 212 42 99